

ti« tudi v vprašanju podražavljenja šolstva in sodba, kam naj odda svoj glas, bi mu bila lažja, kakor mu je zdaj, v stvari docela nepoučenemu.

Ne trdimo pa, da bi se ravno ta postopek povsod obnesel, kajti aktualna šolska in stanovska vprašanja se ne rešujejo šablonsko; določitev oblike razprave je torej vedno stvar predsednikove spretnosti, mora pa sam najti iniciativo za obdelovanje ideje.

Ljutomersko učiteljsko društvo — da imenujem zopet to — je vzelo na dnevni red tudi aktualna šolska vprašanja. To mora storiti vsako društvo, kadar se sestane prvič, a da bi se na tem prvem sestanku o teh vprašanjih kaj »sklepal«, je docela nemogoče. V najaktualnejše šolsko vprašanje, v reformo šolstva, je treba društvene člane šele sistematično uvesti.

Za to bi se priporočal znabiti naslednji postopek:

Vodstvo ali od vodstva določeni član (ki pa mora biti v reformskem gibanju poučen) razmotri pri prvem sestanku (zborovanju) razne reformske predloge, dodaja sam kakor tudi ostali člani iz svojih izkušenj, da se tako tvorijo mnenja; nato se reformski načrti združijo v posamezne skupine: vzgojno, socialno-vzgojno, didaktično, šolsko politično itd. — kakor to zahteva poročevalčev načrt; zdaj se delo razdeli: ali posameznikom ali odsekom, ki jim je naloga, da upoštevajo znanstvena reformska načela in praktične šolske nasvete, prirede tozadevni, v svoje področje spadajoči, načrt ter določijo za prihodnje zborovanje poročevalca. Tu se potem na podlagi takega skupnega dela, pri katerem so se morali izvečine vsi člani ugledati v studij šolske preuredbe, določijo zahteve ter te sporoče osrednji organizaciji. Ta naj postopa z njimi po svoje — kako, ne bomo razpravljali na tem mestu. Na ta način pa se nam zdi, da bi se člani posameznih učiteljskih organizacij res zblížali s perečimi vprašanji o preustroju šolstva, in bi se ne bilo treba učiteljstvu zanašati, da se šolstvo že preustroji.

Tako delo v učiteljskih društvih pa bi tudi ta sama vživilo in jih spravila iz mrtvila, v katerem so zdaj, ker bi nujno zahtevalo, da se učiteljstvo posveti temeljitemu vprašanju lastnih zadev, da razreže v celino globoke brazde, če hoče, da mu rodi zemlja sadu.

Vem, da marsikdo skeptično maje z glavo rekoč: »Ne pojde!« Pravim pa, da ne bodimo dvoživci sami nad seboj. Če hočemo, lahko delamo, in če delamo, brez uspeha delo ne bo! Stik, ki smo ga v organizaciji izgubili, najdemo; in če bo dobra volja povsod, tudi ohranimo ter z njegovo pomočjo pridemo naprej.

To, kar smo navedli dozdej, je najpomembnejša naloga naših društev, vse naše organizacije. Zavzemamo se za udeležitev poziva štajerske učiteljske »Zvezde«, da prirede društva najprej vsaj po eno zborovanje, ker nam že prvo pokaže, kako smo se odtujili organizaciji in med seboj, in koliko bo dela, preden pridemo v delovni tir. Kdor upa, da nadaljujemo z delom v učiteljskih društvih, kjer smo pred skoraj tremi leti nehali, se pač moti. Mi smo nasprotno uverjeni, da nas prvo zborovanje pouči kaj čisto drugega — če se namreč ne snidemo le za to, da se spet enkrat vidimo in pozdravimo — obenem pa nam pokaže prvo zborovanje zelo nujno potrebo po drugem in tretjem, in v vsakem najdemo večjo potrebo po globlji perečih vprašanj.

Če se pa ne oprimemo tega organizacijskega dela z vso silo, bo za našo organizacijo prav slabo. Zato tudi naj spravi na dnevni red svojega prvega zborovanja eno edino točko: aktualna stanovska in pedagoška vprašanja; kajti takoj se pokaže, koliko dela je na tem edinem poprišču, če nočemo, da ostane vsaka beseda, ki jo izpregovorimo o zadevi, glas vpijočega v puščavi.

Poleg tega poglavitnega se mora pečati vsako društvo tudi še z različnimi manj pomembnimi vprašanji. Navedem samo eno, ki ga je treba izgotoviti zaradi pregleda in zato, ker vsaka reč čez sedem let prav pride. To je skoro triletna zamuda, ki jo združimo pod naslov »vojno delo društevnikov«. Nekaj kosov statistike imamo; a to so kosti, ki ne morejo podati celote, necelotna statistika pa je brez vrednosti. Na to poglavje samo opozarjamo, ne razpravljamo pa o njem dalje, ker ne napravljamo težko v tehnični proizvodnji, če se začne pravilno in v pravem stiku članic z osrednjo organizacijo. Omenili smo je le, da opozorimo tudi na eno drobnih del, ki čakajo rešitve in jih skoraj ni mogoče več odlašati, imajo pa tudi to prednost, da utrjujejo medsebojni stik v organizaciji.

Vojna.

OBUP.

Kam, kam naj bežim?

Ne morem več gledati besnih strasti, ki v njih vsa zemlja ječeč drhti, drhti ječeč,

in skozi vsa srca reže meč, dvorezno brušen, namočen v otrov, človeško tone v dno krvavih valov...

Kam, kam naj bežim?

Saj samega sebe se bojim!

Bojim se misli na ljubezen in spravo, na svoje mladosti dobo sanjavo, na zvezo src, zvestost in vzore —

vse padlo je v temo za smrti zastore, vse laž, prevara, zmoča, greh, kar se rodilo je v solnčnih dneh!

Vse zliilo se je v ostuden prikaz,

ki mi režeč se meče v obraz:

Najbednejši, zadnji vseh stvari —

o, človek, človek, to si ti! — —

Kam, kam naj bežim?

Kdor brodi po krvi, naj grem z njim?

In z njim naj grem, ki se nad vse

in nad vsakogar brezdušno pne,

zroč sebe in sebe le išoč,

le zase goječ vso vero in moč?

In k volku naj v goščavo hitim,

z njim se zenačim, da brata dobim?

Da mene on — ali njega jaz —

kakor nameri ugodni čas?

Zavil bi, zatulil v visoko nebo,

tako neskončno in daleč tako,

da nihi iskra smela duha

do njega poti ne ve, ne zna —

o, moja bolest bi našla pot,

obup ji drzno pripne perot:

Le sen miru, pozabe sen

naj pade mi v dušo posvečen,

naj se hladuč spusti na rane —

potem vihar naj vnovič vstane! —

G.

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA „RDEČI KRIŽ“ IN DRUGE VOJNO-POMOŽNE SVRHE.

Čisti dobiček obeh prireditelj „Palčkov“ v deželnem gledišču v Ljubljani po otrocih Ciril-Metodovih šol v Trstu, 2287-20 K; I. mestna deška ljudska šola v Ljubljani, 46 K; II. mestna deška ljudska šola v Ljubljani 13-50 K; šolsko vodstvo sv. Duh pri Novi vasi zbirko 11-37 K; zbirka šolskega vodstva v Litiji, 179-22 K; šolsko vodstvo na Kalu pri St. Janžu, 10 K; učenci deške in meščanske šole „Družbe sv. Cirila in Metoda“ v Trstu, 123-69 K; ljudska šola v Trebčah, 16-44 K; ljudska šola v Barkovljah, 54 K; ljudska šola pri Sv. Ivanu, 50 K; ljudska šola v Škečnju, 44-16 K; dekliška ljudska šola C. M. D. na Acquedottu, 52-04 K; ljudska šola pravoslavne - srbske občine v Trstu, 20 K; Peter Repič, nadučitelj na Uncu, 5 K; skupaj 3012-62 K.

Danes izkazanih . . . . . 3.012 62 K

V zadnji številki izkazanih 272.420-95 *

Skupaj . . . . . 275.433 57 K

VI. VOJNO POSOJILO.

Martin Zarnik, nadučitelj v p. v Trnovem na Notranjskem, 1000 K; Jožica Baloh-Sušteršičeva, učiteljica v Spodnji Idriji, začasno v Polhovemgradu, 100 K; Učiteljsko društvo za Kranjski šolski okraj, 200 K; deška ljudska šola v Kranju, 300 K; dekliška ljudska šola v Kranju, 150 K; skupaj 1750 K.

SREDNJE ŠOLE.

Konsistorialni svetnik profesor dr. Fran Perné, 10 K; učno osebje c. kr. učiteljskega v Ljubljani, 14-14 K; učiteljski zbor državne realke v Idriji, 1000 K; skupaj 1024-14 K.

Doslej izkazanih . . . . . 49.246-41 K

Danes izkazanih . . . . . 1.024-14 *

Skupaj . . . . . 50.270-55 K

DENARNI USPEH SLOVENSKEGA UČITELJSTVA V DOBI VOJNE DO DANES.

Glasom izkazov v „Učit. Tovarišu“:

Za „Rdeči križ“ itd. . . . . K 275.433-57

III. vojno posojilo 278.848-69

IV. vojno posojilo . . . . . 2.761.038—

V. vojno posojilo . . . . . 10.191.707—

VI. vojno posojilo . . . . . 1.750—

Srednje šole 50.270 55

Končna vsota . . . . . K 13.559.047-81

* V zadnji 11. številki je bila tu in v skupnem izkazu tiskovna napaka in je stalo število 172.420-95 K namesto 272.420-95 K. Kdo je primerjal števila v 10. številki, je že sam popravil pogrešek.

Cesar in cesarica pri soški armadi in v Ljubljani.

V soboto, dne 2. junija se je bila oblekla Ljubljana v praznično obleko, da svečano sprejme svojega vladarja in gospodarja in ljudomilo cesarico Zito. V slovesen sprejem in v iskren ter navdušen pozdrav je bilo vse mesto v narodnih in cesarskih zastavah.

Dvorni vlak je pripeljal v Ljubljano v soboto ob 7. uri zjutraj. Takoj po prihodu vlaka se je odpeljal cesar in spremljevalci v avtomobilih naprej proti fronti, cesarica pa je ostala v Ljubljani, da obišče v tukajšnjih bolnišnicah ležeče ranjence izza vročih bojov desete soške ofenzive. V za-

prtem avtomobilu se je peljala po ljubljanskih ulicah najprej v stolno cerkev, kjer je prisostovala službi božji. Ko se je mudila cesarica v stolni cerkvi, se je bilo nabralo Pred škofijo na tisoče ljudi, ki so z viharnimi klici „Živio“ pozdravljali presvito cesarico, ko se je vračala na glavni kolodvor, posipali ceste z zelenjem in krasili avtomobil s cvetjem. Ob 9. uri dopoldne je cesarica zapustila zopet voz dvornega vlaka, kjer jo je sprejel deželni predsednik grof Attems, dvorna dama grofica Attems in njena hčerka, ki je izročila Njenemu Veličanstvu krasen šopek rož. S kolodvora se je odpeljala cesarica s spremstvom v garnizijsko bolnišnico, nato v bolnišnico „Rdečega križa“ v Leoninumu in obiskala honvedsko bolnišnico. Povsod tod je govorila z vsakim ranjencem, tolažila in prigovarjala, da naj vdano prenašajo svojo kruto usodo. Po obisku teh treh bolnišnic se je odpeljala cesarica na glavni kolodvor v salonski voz dvornega vlada.

Ljubljanska šolska mladina pozdravlja cesarico.

Dasiravno je cesarica odklonila vsak oficialen sprejem, si ljubljanska šolska mladina vseh javnih in zasebnih ljudskih šol, vseh srednjih šol in drugih učnih zavodov ni hotela vzeti prilike, da bi ne pozdravila mile cesarice, in ji ne pokazala čustva iskrene ljubezni in otroške vdanosti. — Ob 2. popoldne se je začela zbirati mladina s svojim učiteljstvom na Kongresnem trgu, da napravi špalir okoli Zvezde. Ves obširni Kongresni trg je bil gosto zaseden v dvojnih, trojnih vrstah. Vse je bilo v prazničnih oblekah. Mladina je imela na prsih pripete trobojnice, v rokah cvetje in zelenje in majhne zastavice. Krasen pogled je bil to na tisočero množico nežne mladine, ki se je z zarečimi očmi in hrepenečim srcem ozirala proti Šelenburgovi ulici, odkoder se je imela pripeljati cesarica.

Ob 3. popoldne završi ob izhodu Šelenburgove ulice kakor zašumi v zelenem logu, ko potegne lahek vetrič po nežnem pomladanskem listju; kakor iz enega grla done vriskajoči pozdravi naše mladine mili cesarici nasproti; šolske zastave se klanjajo, male zastavice vihajo proti avtomobilu, v katerem se pelje mlada vladarica smehljaje se odzdravljajoča na vse strani. Od desne in leve se pomikajo vrste bliže in bliže avtomobilu, kakor bi hotele cesarici zastaviti pot in jo obdržavati delj časa v svoji sredi. Cvetje z vrhov in poljskih dobrih zgrinj na cedesarčinim avtomobilom, njena pot je posuta s cvetjem in zelenjem, kakor bi se vozila po lepo pisanih preprogah. To je bil prizor, ki ga ne pozabi naša mladina! Kako presrečno ljubka je bila ta patriotska manifestacija lahko sklepamo iz izreka nekega gospoda iz cesaričinega spremstva, ki se je izrazil tako-le: „Udeležil sem se že mnogih potovanj Nj. Veličanstva, a tako spontano enodušno, globokovplivajoče manifestacije, kot je bila ta na Kongresnem trgu, še nisem doživel“.

S Kongresnega trga se je peljala cesarica v rezervno bolnišnico v c. kr. obrtni šoli, kjer se je mudila poldrugo uro. Razgovorjala se je z vsemi ranjenci v njih materinem jeziku.

Ob pol 5. popoldne se je odpeljala cesarica na Grad, ogledala si poslopje, grajsko in gozdno kapelo; posebno ji je ugajal lepi razgled z Gradu. Nato se je peljala pod Tivoli, kjer je pohvalila lepe nasade, po Večni poti okrog Rožnika in šla od tod peš na Rožnik in od tu nazaj v dvorni vlak. Povsod kjer se je vozilo Nj. Veličanstvo, ji je prirejalo prebivalstvo viharne ovacije. Za sprejem se je v imenu

se je prestavila v E., tam je postaja železnice, bo lahko vsak teden šla v Ljubljano; učiteljica F. v G. je dobila šestmesečni dopust zaradi boleznih — hoffentlich wird sie inzwischen heiraten.

Par odbornikov: Upajno!

Nadzornik: Učiteljica H. v J. je stopila začasno v pokoj...

Prvi učitelj: Hvala Bogu, kmalu bomo sami!

Tako teko poročila o kurentnih zadevah še dober četrti ure naprej.

Druga točka dnevnega reda je disciplinarna zadeva učitelja Bogatina v Žalostnem dolu. Ovaden je bil po kaplanu, da se je pri procesiji sv. Reš. Telesa smejal »Marijinim devicam«. Nadzornik predlaga z ozirom na njegovo vzorno dosedanje službovanje, da se mu da samo posvarilo.

Odbornik A: Kaj »Marijinim devicam« se je smejal? Ha ha ha! No, ali je prepovedano smejati se »Marijinim devicam«? Nisem se vedel. Sicer pa, prosim, ali je sploh dokazano, da se je smejal ta nesrečnež?

Oba učitelja: Niti dokazano ni in on trdi, da se res ni smejal.

Dekan: Če pa je to poročal g. kaplan, pa je vendar dokazano!

Odbornik A: Nič ni dokazano. Tu stoji trditelj za trditve. Vsaj vendar ni vse res, kar duhovni trde.

Dekan (srdit): Torej duhovniki lažejo? To je preveč, prosim, da se to protokolira, to je žalitev našega stanu!

Drugi učitelj: Prosim, vsaj ni nihče tega trdil, da lažejo, mi le pravimo, da ta zadeva še ni popolnoma jasna... Nastane splošno razburjenje. Odbornik A. se smeje, dekan se jezi, drugi učitelj gestikulira, nadzornik pa gleda, kje bo večina...

Predsednik: Ich bitte, meine Herren, ich bitte sehr!

Kmalu se duhovi pomirijo in sklene se z večino glasov, da treba zasllišati priče, če se je učitelj res smejal. Ubog učitelj! »Marijine device te bodo pokopale!« 2. Schulbesuchserleichterungen.

Nadzornik potegne s štelaže ogromen konvolut. Vseh navzočih se polasti strah. Dekan gleda na svojo zlato uro in kima z glavo, predsednik si prižge petindvajseto cigareto, prvi učitelj gleda v strop, drugi pod mizo. Odbornik B. k odborniku A. na uho: Ali ste dobili kaj go-

laža? Jaz sem prepozno prišel. Bojim se, da mi bo slabo!

Nadzornik vzame v roko prvo prošnjo in začne z nepopisljivim mirom in vdanostjo v voljo božjo čitati:

Slavni cesarski kraljevi okrajni šolski svet! Jaz sem velik prijatelj ljudske šole. Rad bi pošiljal svojega sina Janeza v šolo, toda ker imam dvanajst živine in so pastirji dragi, nimam nobenega, da mi pase in zato prosim: Slavni c. kr. okr. šolski svet dovoli, da moj sin Janez, ki je že 11 let star, dobi dopustnico. Križ. Tone Zarobljen.

Nadzornik: Jaz predlagam, da se prošnji ugodi, in ker vsi odborniki molče, pristavi: Einstimmig!

Druga prošnja:

Slavni ces. kr. okrajni šolski svet! Jaz sem velik prijatelj ljudske šole. Rad bi pošiljal svojo hčerko Micko v šolo, toda ker imam še razven nje sedem majhnih otrok, potrebujem jo za pestunjo. Jaz prosim: ces. kr. okrajni šolski svet blagovolj dovoli, da dobi moja hči, ki je že štiri leta hodila v šolo, dopustnico.

Nadzornik pogleda prav milo po odbornikih: Unbedingt statt zu geben! (vse molči). Einstimmig!

Zdaj pride na vrsto tretja prošnja, četrta, peta, deseta, trideseta, vse enako narejene po formularu, samo, da ta hoče otroka iz šole, ker je edini, drugi zato, ker jih ima preveč, eden zato, ker je oče bolan, drugi zato, ker je mati bolna, ta zopet, ker je mati umrla, predlaga in sprejme se dovolitev...

Prvi učitelj (prav pohlevno): Prosim gospod nadzornik, dovolite, prosim, res je sicer, da se mora ozir jemati, toda... te oprostitev so protipostavne, kajti...

Drugi učitelj: (smehljaji): Le pusti, le! Pri prihodnji seji izpraznim jaz kar cel razred!

Odbornik B.: Jaz pa predlagam, da se te zadeve rešujejo kurentno; če je oprostitev po postavi dovoljena, naj se dovoli, če ni, pa ne. Ali ni res?

Odbornik A.: Pametna je ta! Meni se gospod nadzornik kar smili, le glejte kako se trudi, in otroke iz šole rešuje kakor sv. Mihael duše iz vic!

Predsednik: Ich bitte!

Nato teče ta mlin še pol ure naprej in izve se vedno kaj novega. Tako naprimer iz neke šole par tucatov otrok izpu-